

modo dicam, dona non tantum ei concessa, sed potius ipsamet dona ad eam exire, consilere, ac conuolare. Quod optimè confirmatur ex subiectis verbis Christi Domini ipsi dictis mulieri, *Fides tua te saluam fecit*. Ubi sic ait Divus Hieronymus. *Non dixit fides tua te saluam factura est sed saluam fecit; in eo enim quòd credidisti, iam salua facta es.*

Prætereunte Christo Domino clamant duo cæci ad Dominum, ut eis misereatur, quibus ipse ait, *secundum fidem vestram fiat vobis*, Matth. 9. num. 29. Sed cur non ait Dominus, aperiantur oculi vestri, fiat vobis lumen oculorum; sed totum negotium fidei remittit, tanquam si diceret, fides vestra quasi mea sit omnipotentia, ut ad illius mensuram distribuatur vobis donum. Albertus Magnus ibi; *Hæc omnia possibilia sunt credenti. Atribuuntur fidei miracula facere, quoniam ipsa credendo extendit se ad omnipotentiam.* Quod comprobatur ex Apostolo ad Hebræos 11. n. 31. de sanctis Prophetis dicens, *Per fidem vicerunt regna, operati sunt iustitiam, adeperunt re-promissiones, exierunt impetum ignis, &c.* Hæc quæ diximus de fide, intelliguntur meritorie, ut dicam sequenti expositione.

Alb. Magn. Fides imitando diuinam omnipo-tentiam amulatur.

Matth. 9. n. 22. At Jesus conversus, & videns eam dixit: Confide filia, fides tua te saluam fecit & salua facta est mulier ex illa hora,

VERSIONES.

- Euthymius. Jesus autem conversus, ac intuitus eam.
- Syriacus. Conversus autem respexit eam. & dixit ei: Bono sis animo, filia mea, fides tua seruauit te.
- Varabrus. Fides tua saluam te reddidit, & sanitati restituta est mulier ab illa hora.

ALTER TEXTUS.

- Marc. 5. n. 34. Ille autem dixit ei: Filia, fides tua te saluam fecit, vade in pace, & esto sana à plaga tua.
- Luc. 4. num. 48. At ipse dixit ei: Filia fides tua te saluam fecit: vade in pace.

EXPOSITIO.

76. **V**IDENS mulier, quòd iam esset cognita, & latere minimè potuisse, tota perterrita proci-dit ante pedes Christi, ut ponderat Chryso-stomus homil. 32. ut Christus sibi sanitatem veluti furtim acceptam auferret, vel alio modo puniret. Conversus Jesus, & videns mulierem cum tanto timore, ac tremore, ait illi, *Confide filia*, hoc est, bono animo esto, ut explicatius habet Syriacus; nam

quod à te gestum est, mihi non displicuit, sed placuit maxime, cum in te tantam viderim fidem cum certa spe obtinendæ sanitatis, semper timentos, & reuerentes Deum, ab ipso habent solamen, filia, seu, ut habet Syriacus, *filia mea*, quod nulli alteri mulieri dictum à Christo, recordor in Evangelio. Filiam dicit, explicant Euthym. thym. hic, & Victor Antioch. in 5. Marci, factis ad mentem Hieronym. ac D. Paschas. quia Paschas. in filiam erat adoptata per fidem. Vel est modus suavis appellandi etiam ignotos. Sic & Christus non vestitum veste nuptiali, amicum vocavit 22. num. 12. & Judam etiam in hortu. Marc. 26. num. 50.

Fides tua te saluam fecit, illa nempe, qua dixisti, si terigero vestimenta eius salua ero. Fides salua saluam fecit, meritorie nempe; nam causa principalis, & effectiva miraculorum, diuina est omnipotentia, fides autem meritoria per quam mulier salutem impetravit, sanata est mulier ex illa hora. U: retrò ait Glossa, & sequuntur omnes Recentiores. Non intelligitur de illa hora, qua Christus hæc dixit, sed de illa, qua mulier eum terigit. Nam sic explicat Divus Lucas num. 43. supra citato in textu. *Ubi terigit, confestim stetit fluxus sanguinis ejus.* Deinde ubi primum ipsa terigit, statim dixit Christus, *Ego novi virtutem exisse de me*, quod verbum denotat effectum curationis subsecutum. Deinde, si mulier non fuisset sanata, non dixisset Christus, *qui me terigerit*, cum adhuc per tactum nihil esset factum.

D. Lucas, & Marcus addunt, quòd ei dixerit, *Vade in pace*. Est communis, ac conueta saluatio iis, qui ab aliis recedunt, qua bonum eventum imprecatur. Sic Christus saluat mulierem, ac sanitatis adeptæ permanentiam, ut notat Origenes, impartitur. Marcus etiam scribit, *& esto sana à plaga tua*. Græcè, *a flagello tuo*, nam morbi flagella Dei sunt. Victor. Antioch. in Marc. vult hæc interpretari dicta, non solum de plaga corporali, sed etiam de plaga animæ ob mulieris peccata. Et quamvis verum existimem, quòd mulier à Christo obtinuerit veniam suorum peccatorum; tamen hæc verba videntur directe tendere ad plagam, ac mortuum corporis, de quo erat sermo.

QUESTIO XII.

Quanta fuerit fides hujus mulieris?

MULIEREM imperfecta fide Christum terigisse, docent Chrysol. homil. 32. ubi sic ait. *Nondum ipsa redde de Christo sentiebat.* Idem docet Author ille Græcus citatus in Catena D. Thom. & non displicet Abulensi. q. 109. Abulens. & fundatur hæc sententia in iis, quæ cum communi placito supra diximus, quia ista mulier terigerit retrò fimbriam, quia latere voluit, & arbitrata est, illo modo tactum suum celare potuisse; si autem plenè Christum, ut Deum agnosceret, in illam cogitationem non venisset, cum omnia Deo sint manifesta, & aperta.

Opposita sententia, & mihi probabilior tenet, mulierem recta, & perfecta fide Christum terigisse. Docet Tertullianus lib. 4. contra Marc. Tertull. cion

Chrysol. Gaudent. Hieron. Remig. D. Paschas. Rabb. cion. D. Chrysol. serm. 33. 34. & 35. D. Gaudent. ser. 1. in dedica. Basilica. D. Hier. Remig. Pasch. Rabb. & multi alij hic, & placet etiã Abul. citat. Primò, Quia omnes Patres magnis extollunt encomiis, fidem hujus mulieris, quæ non postulavit impositionem manuum Christi, nec ejus corpus ausa est tangere, aut aliquam partem superiorem vestiam, sed ultimum filum: & tamen sperabat hoc tantummodo sufficere ad obtinendam salutem.

Secundò, Quia totum hoc miraculū tribuitur à Christo fidei hujus mulieris. *Fides tua te salua fecit*, nempe illa, qua fimbriam vestimenti terigit, quia tunc confestim sanata est, ut ait D. Lucas, & tunc dixit Christus: *Quis me terigit, novi virtutem exisse de me?* nempe ad sanandum, ut satis explicari in proxima expositione. Ergo fides mulieris erat perfecta, nam alias tantum miraculum non ei attribueretur à Christo Domino.

Quod autem mulier latere voluerit, hoc ejus humilitati adscribit D. Remig. quia se conspectu Christi indignam putabat. Vel, ut docet D. Chrysol. homil. 32. hoc processit ex quadam erubescencia, nam cum mulier secundum legem se immundam agnosceret, non audebat se in omnium oculis dare, nec publicè Christum tangere. Tertio diei potest, quòd hoc extitit quædam, & indeliberata feminea ignorantia. Unde D. Basil. Seleuc. oratione 35. hanc feminam imprudenter appellauit.

Quòd autem Christus ei dicat, *Confide* hoc est, bono animo esto, ut cum Syriaco explanavi in expositione. Vel die cum Rabbano, quòd ab ea, fidei perseverantiam postulauit. Vel tertio moraliter, ei ait, *Confide filia, fides tua te saluam fecit*, cum mulier jam salutem assecuta esset, eam tamen jubet sperare: ita enim habet humanæ res, vitæ, salutis, ac bona temporalia sunt imbecilles, ac tantis periculis obnoxia, quòd cum primò obtinentur, jam in fluxu sunt ad amissionem, & ita, ut possideantur, spes requiritur qua veluti denuo acceptentur, ac earum perseverantia obtineatur; ac proinde sit ipsa possessio occasio desiderij, & negotiarij fiducia. Quod dixit Zeno Veronensis, sermone de spe, & fide. *Primò, ait, nobis proponenda spes futurorum, sine qua nec presentia quidem ipsa stare posse perspicimus. Adeo tolle spem, torpet humanitas tota, tolle spem, artes, virtutesque uniuersa cessabunt; tolle spem, & interempta sunt omnia.*

Matth. 9. n. 23. Et cum venisset Jesus in domum Principis, & vidisset tibicines, & turbam tumultuantem, dicebat, Recedite, non est mortua puella, sed dormit, & deridebant eum.

VERSIONES.

Varabrus. Et cum venisset Jesus in ædes Primatis: vidissetque tibicines, & turbam tumultuantem, dicit illis: Secedite, non enim mortua est adolescentula, sed dormit.

Sylveira in Evang. Tom. 11.

Syriacus. Turbas tumultum edentes. D. Chrysol. Ingressus in domum Principis, vidit symphoniam. serm. 19. D. Aug. lib. 2. Non est mortua mulier. de consens. Evang. c. 28.

ALTER TEXTUS.

Marc. 5. n. 25. Adhuc eo loquente, veniunt ab Archifsynagogo, dicentes; quia filia tua mortua est: quid ultra vexas Magistram.

Ibid. num. 36. Jesus autem audito verbo, quod dicebatur, ait Archifsynagogo: Noli timere, tantummodo crede.

Ibid. num. 37. Et non dimisit quenquam se sequi, nisi Petrum, & Jacobum, & Joannem fratrem Jacobi.

Ibid. num. 38. Et veniunt in domum Archifsynagogi, & videt tumultum, & stentes, & eculantes multum.

Ibid. num. 39. Et ingressus ait illis, Quid turbamini, & ploratis? Puella non est mortua, sed dormit: & irridebant eum. Ipse verò ejectis omnibus assumit patrem, & matrem puellæ, qui secum erant, & ingreditur ubi puella erat jacens.

Luc. 8. num. 49. Adhuc illo loquente, venit quidam ad Principem Synagogæ dicens ei: Quia mortua est filia tua, noli vexare illum.

Ibid. num. 50. Jesus autem audito hoc verbo, respondit patri puellæ: noli timere, crede tantum & salua erit.

Ibid. num. 51. Et cum venisset domum; non permisit intrare secum quenquam, nisi Petrum, & Jacobum, & Joannem, & matrem & matrem puellæ.

Ibid. num. 52. Flebant autem omnes, & plangebant illam; at ille dixit. Nolite flere, non est mortua puella, sed dormit.

Ibid. num. 53. Et deridebant eum, scientes, quòd esset mortua.

GGg EXPO.

EXPOSITIO.

84. **R**EVERTITUR Evangelista ad historiam Archisynagogi, Veniunt ab Archisynagogo, id est, de domo illius. Marcus ait, venisse plures. Lucas ait, venit quidam. Quia forte prius unus accessit, & postea plures venerunt, vel quia inter eos unus principaliter locutus est, semper ad denuncianda infelicia multi confluunt, filia tua mortua est. Ex quo patet, quod quando Princeps à domo discessit, adhuc illa non erat mortua. Noli vexare Magistrum, labore, ac molestia itineris, & Christum magistrum appellant, ait Victor Antiochen. in 5. Marci, tanquam Doctorem, & Medicum. Sed melius dicendum com D. Bonaventura, Magistrum vocant, tanquam Doctorem divinæ doctrinæ, qui non humana arte, sed supernaturali virtute curabat.

85. *Jesus audito verbo, ait Archisynagogo.* Non respondet Christus nuntiis loquentibus, sed Principi dolenti, ac morenti, ut ejus dolore leniret. Vel quia nuntij erant in incredulitate detenti, arbitrabantur enim, Christum non posse mortuum suscitare, & ideo dicebant, noli vexare Magistrum. Incredulitas autem indigna est Christi allocutione. Noli timere, tantummodo crede. Expende illud verbum, tantummodo, solum fidem postulat ab homine, ut mirabilia videat. D. Augustinus, lib. 3. de consens. Evangelistar. cap. 28. docet hoc Christi verbum non fuisse dictum quasi quod Archisynagogus non prius crederet, Christum posse suscitare filiam defunctam, sed fuisse dictum per modum confirmantis & confortantis illum in fide concepta.

86. *Non permisit intrare secum quemquam, nisi Petrum.* Noli Christum, ut in domum ingrederetur tota turba, ne fieret magnus tumultus, & compressio nimis, sed tantum permisit intrare Petrum, Jacobum, & Joannem, tanquam principales inter discipulos, & patrem, matremque puellæ, quia ad eos maxime hoc negotium spectabat, ut omnes isti tanti miraculi fierent testes.

87. *Et vidisset tibicines, ut ait D. Ambrosius in cap. 8. Luca, quem sequantur omnes Recentiores.* Tibicines vocantur illi, qui conducti in funeribus solebant suis modis, ac canticis excitare alios ad lachrymas, & fletum, Talis mos erat apud Judæos Hierem. 9. numero 17. *Vocare lamentarices, & deducant super nos lamentum.* Talis etiam erat mos apud Gentiles. Ovidius lib. 4. Fastor. *Cantabat mœstis tibia funeribus.* Et ponderat D. Cyprianus sermon. 19. quod in hujusmodi funere lamentatio, tibia, & fistula fiebat. *Ubi, ait, verus planctus non est, ibi est emptia, & mercenaria cantilena: mortuum non artifex fistula, sed simplex plangit affectio.* Defuncta filia Principis erat, magnatum autem exequiæ potius tribus, seu pomposo apparatu, quam simplicis affectu celebrantur.

88. *Dicebat, recedite, id est, discedite à luctu, ac lamentis: jubet ab his desistere, non enim communicantur divina dona inter fictitios planctus, sed inter sinceros affectus, ac simplices animos, non est mortua puella.* Non negat veram esse mortuam secundum naturam, sed ait, non esse mor-

tuam sibi ipsi, cui omnia vivunt, ut explicant Divus Hieronymus & Theophylactus, de quo *quæst. 14.* Non intelligentes futuræ resurrectionis mysterium, deridebant Christum, quasi ipse inficiaretur puellæ mortem, quod aperte denotat Divus Lucas, dum addidit *sciens quod esset mortua, deridebant eum, stupidi, & crassi homines; quæ non capiunt, statim risu, ac verbis dilacerant.* Vide *cap. 29. n. 68.* & hæc derisio permilla est à Deo, ut ita magis evidens fieret miraculum, quantum minus negare poterant puellam verè fuisse mortuam, & ideo Christus hos derisores non reprehendit, quia hoc maxime faciebat ad confirmationem miraculi, ut notat Abulens. *quæst. 118.*

QUESTIO XIII.

Quare Christus non permisit secum intrare turbam, sed solum Petrum, Jacobum, & Joannem?

CUM Christus in via pergeret in domum Principis, turbas à se dimisit cum novem discipulis, ut notat Abulens. 9. 119. & patet ex textu Marci n. 37. *Non dimisit quemquam se sequi.* Cujus rei rationem ipsemet Abulens assignat, hoc Dominus fecit propter honestatem, nam si turbæ comitarentur Christum usque ad domum Principis, non decebat, quod postquam illi honorem impenderunt, eum usque ad domum comitando, ut turbas à se dimitteret, absque eo quod illas nobilitaret tanti miraculi presentia; quod vehementer videre cupiebant; ideo demittit in via, ne itineris labore vexarentur. Vide supra *cap. 3. n. 93. & cap. 11. num. 153. & c. 29. num. 88.*

Ingressus Jesus Principis domum, turbam lamentis, ac planctu tumultuantem eiecit. Primò, D. Chrysofom. *homil. 32.* D. Hieronymus *bic.* quia indigni erant, ut resurrectionis mysterium viderent, qui suscitarent Dominum irriserant. Secundò, Divus Hilarius. Multis exclusis pauci admittuntur, quia rari sunt electi ad magnalia Dei videnda. Tertio, D. Gregorius 18. *moral. cap. 28.* quia à domo nostri cordis eicienda est secularium rerum cura, ut anima emortua resurgat. Quarto, Ob suam modestiam, ut omnem ostentationis notam evaderet, docens nos, quod hominum frequentia sæpe virtutem lædit. Quintò, Ut Phariseorum declinaret invidiam, à quibus nondam tempus advenerat, ut pateretur, nam invidia periculosa est, & hac de causa magnalia nostra ab invidiorum oculis sunt occultanda.

Sextò, Theophylactus *cap. 8. Luc* sic ait, *Ceterum ex discipulis tantum intrare secum permisit Joannem, Jacobum, & Petrum, ut discipulorum principios, & taciturnos, nolebat hoc miraculum ante tempus revelari multis.* Apud Catenam. D. Thomas posuit Interpretes, non taciturnos, sed potentes occultare secretum, nec enim coram omnibus omnia manifestanda sunt, sed eligendi sunt viri qui habeant animum capacem ad secretum portandum ac retinendum, ut non statim evomant illud.

Septimò, Beda, *Notandum.* ait, quod quia publica

blica noxa publico eget remedio; levia autem peccata, sobintellige etiam secreta, leviori & secreta queunt poenitentia deleri, puella in domo jacens paucis arbitris exurgit, eisdemque ne miraculū evulgaret, induitur, juvenis extra portam turba multa comitante, atque intuenie suscitatur. Lazarus de monumento vocatus in tantum populis innotuit, ut plurima Domino turba eam palmis occurreret, & multi propter illud crederent in Jesum. Remedia proportionentur culpæ, ut peccato publico publica remedia, secreto secreta adhibeantur; & ideo filius viduæ Naim *Luc. 8. n. 51.* & Lazarus mortuus *Joan. 11. n. 39.* utpote peccatores, jam fortas erumpentes omnium aspectu ad vitam revocantur; at puella hæc in domo inclusa, occultum peccatorum adumbrans secreto refuscitationis remedio; exclusis turbis, è mortuis ad vitam excitatur. Vide supra *cap. 4. n. 40. & 43.*

QUESTIO XIV.

Quare Christus dixerit, quod puella non erat mortua?

IN limite hujus quæstionis ponderandum illud, quod ingeniosè notavit Orig. l. 2. contra Celsum, quod mortuos excitaverit Christus per paucos, id expresserunt Evangelistæ, Archisynagogi scilicet filiam, de qua nescio quomodo dixerit Jesus, non est mortua, sed dormit, & unicus viduæ filium, & tertium Lazarum illum quadriannum, & id dixerim, ut enim in Elisei Prophetæ diebus; essi multi erant leprosi, ex his tamen nemo mundatus est, nisi Naaman Syrus; sic & mortui erant in tempore Jesu multi, sed illi sunt à mortuis excitati, quos Deus verbum ad resurgendum aptiores cognovit. Sæpe excogitavi, quantum major esset aptitudo in his tribus ad resurrectionem, profectò, quia innupti erant, casto vel virgineo corpore viventes, ac priore aptiores inveniebantur, ut mortem fugerent, ac vita florenter.

Ad nostram quæstionem, cur hæc puella dicitur non mortua, sed dormire? dicant aliqui esse phrasim Scripturæ; qua mortui dormientes vocantur. Sic de Lazaro dixit Christus, Lazarus amicus noster dormit, tum ut mortis horror leniatur, tum ob resurrectionis spem; sed Christus Dominus in præsentem non solum dicit puellam dormire, sed etiam non esse mortuam; ergo in aliquo vero sensu voluit significare adolescentulam non esse mortuam.

Respondet primò D. Hieron. Theophylactus; ut notavi in expositione, puellam non esse mortuam ipsi Deo. Secundò, respondet Victor Antioch. Christum usum esse hoc verbo dormienti, ut evitaret jalectantiam, & Procop. in *cap. 36.* mortem à qua eam reduxit, non prædixi: res divina non sunt ad ostentationem. Tertio, D. Chrysofom. *homil. 32.* Albertus Magnus, D. Thomas docent, Christum hoc dicendi modo denotare, sibi tam facile esse defunctos suscitare à morte, sicut dormientes à somno.

Quartò, Abulens. *quæst. 117.* puellam appellat non mortuam, quia non discesserat ex hac vita, eo sensu, quo turbæ existimabant, tanquam si non esset amplius reditura: ergo cum mox esset excitanda, non erat absolute mortua; nam ille est Sylvester in *Evang. Tom. II.*

simpliciter mortuus, qui in morte manet, & amplius non evigilabit ad vitam.

Quintò, D. Chrysofom. *hom. 32. Hic.* ait, etiam docet, non esse timendam mortem, cum ad conditionem somni jam redacta sit. Deinde, quoniam ipse quoque moriturus erat, aliorum morte, ac resurrectione faciebat, ut discipuli considerent in eum, cujus adventus mors in somni conditionem devenisset. Christus mortem dicit somnum, quoniam ipse quoque moriturus erat, adeo ipsi dulcis fuit mors, quam pro nobis sustinuit, ut ei somnus videretur. Deinde, ut nos faciliaret, ac animaret ad horrorem mortis contemnendum, nam ab ipso accedente, mors non mors, sed somnus est.

Sextò, Sedulius l. 3. Paschal. *cap. 10. Ad Christum.* gloriam pertinuit singularem, quod defunctam dixerit dormientem, ut admirabilium facta virtutum parentibus monstraturus, minus se donare pronunciet, quam donabat. Hoc ad singularem Christi gloriam spectat, quod dormientem dicit, quam à mortuis excitabat, & revocabat ad vitam, non enim Deus amplificat verba sua, sed multo minor enim dicit verbis, & multo majora dat beneficiis. Excitationem à somno verbis denotat, & defuncto vitam largitur. Vide *cap. 3. n. 28. & cap. 6. n. 84. Marc. 9. n. 25.*

Matth. 9. n. 25. Et cum ejecta esset turba, intravit, & tenuit manum ejus, & surrexit puella.

Ibid. num. 26. Et exiit fama hæc in universa terra illa.

VERSIONES.

Syracus. Ingressus apprehendit eam manu ejus.

Franc. Luc. & Grec. Prehendit, seu vi tenuit manum ejus.

Vatablus. Introgressus tenuit manum illius, & surrexit adolescentula, & emanavit fama hæc.

Euthymius. Excitata est puella.

ALTER TEXTUS.

Marc. 5. n. 40. Ingreditur ubi puella erat jacens, & tenens manum puellæ, ait illi.

Ibid. num. 41. Talisba comi, quod est interpretatum, Puella, tibi dico, surge.

Ibid. num. 24. Et confestim surrexit puella, & ambulabat. Erat autem annorum duodecim, & obstupuerunt stupore magno.

Ibid. num. 43. Et præcepit illis vehementer, ut nemo id sciret, & dixit dari illi manducare.

GGg 4 Lüt6